

**Azərbaycan dili və ədəbiyyatı, riyaziyyat və təbiət fənləri üzrə imtahanların
qiymətləndirmə sxemi (I – IV siniflər)**

Azərbaycan dili və ədəbiyyatı

1	D
2	B
3	B

4	Maksimum bal: 6				
Tapşırıqda 4 səhv buraxılmışdır:					
Səhv	Olmalıdır				
Bir sıra məsələ	Bir sıra məsələlər				
Nə razılaşırmır, nə də yeni fikir söyləmirdi	Nə razılaşıır, nə də yeni fikir söyləyirdi				
Həyəti məktəbin	Məktəbin həyəti				
Uşaqlar gəlir	Uşaqlar gəlirlər				
Səhvin tapılması - Aplikant buraxılmış səhvlərin hər birinin düzəldilməsinə görə bir müsbət „+“ alacaq. Səhvlərin izahı və əsaslandırılması - Hər bir səhvin düzgün və tam şəkildə izahı və əsaslandırılmasına görə aplikant iki müsbətə „++“ layiq görülməkdir; - Hər bir səhvin qismən düzgün / natamam şəkildə izahı və əsaslandırılmasına görə aplikant bir müsbətə „+“ layiq görülməkdir; ++ Bir sıra, bir çox qeyri-müəyyən miqdar saylarının izah etdiyi sözlər (onlardan sonra gələn isimlər) yalnız cəmdə olur. ++ İnkarlıq bağlayıcıları feilləri bir-birinə bağlayanda -ma,-mə inkar şəkilçisini əvəz edir. İnkarlıq bağlayıcılarının (nə, nə də, nə də ki) işləndiyi cümlələrin xəbəri təsdiqdə olur. ++ Cümlədə söz sırası pozulub. Üçüncü növ təyini söz birləşmələrində birinci tərəf yiyəlik hal şəkilçili, ikinci tərəf mənsubiyyət şəkilçili olur. Dilimizdə əvvəl asılı söz, sonra isə əsas söz işlənir. ++ Mübtədə və xəbər arasında kəmiyyətə görə uzlaşma pozulub. Mübtədə cəm olduqda xəbər də cəmdə olmalıdır. Mübtədə insan anlayışı bildirdikdə cəmdə olarsa, xəbər də cəmdə olur.					
Düz yazılmış sözün düzgün olmayan formada düzəldilməsi Düzgün yazılmış hər bir sözün yanlış forma ilə dəyişdirilməsi halında aplikantın topladığı müsbətlərin sayı bir ədəd azalacaqdır. Aplikant cəmi 12 „+“ toplaya bilər. Yazı işi toplanılmış müsbətlərin ümumi sayı ilə qiymətləndirilir:					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">Müsbət sayı</td><td style="text-align: center;">Qiymətləndirmə</td></tr> <tr> <td style="text-align: center;">11 - 12</td><td style="text-align: center;">6 bal</td></tr> </table>		Müsbət sayı	Qiymətləndirmə	11 - 12	6 bal
Müsbət sayı	Qiymətləndirmə				
11 - 12	6 bal				

	9 - 10	5 bal
	7 - 8	4 bal
	5 - 6	3 bal
	3 - 4	2 bal
	1 - 2	1 bal

5	Maksimum bal: 2
	Biz şənbə günü pambıq yığmağa gedirik. 2 bal: Tapşırıqda verilmiş cümlənin məzmunu və quruluşuna dəyişikliklər olmadan düzgün tapılmış / düzəldilmiş səhv: ✓ Biz şənbə günü pambıq yığmağa gedirik. ✓ Birinci və ikinci hecasındakı samiti həm [m], həm də [n] kimi tələffüz olunan alınma sözlər n ilə yazılır. ✓ Amma istisnalar var.(peyğəmbər, kömbə, pambıq və sairə) Tam izah verilmişdir, aplikant peşəkar leksikadan istifadə edərək izah edir 1 bal: • Aplikat səhvi düzgün tapır/düzəldir, lakin səbəbi izah edə bilmir / yalnız izah edir. 0 bal: Aşağıda verilən şərtlərdən biri yerinə yetirilmişdir: • Səhv yanlış tapılmış və izah edilmişdir. • Cavab verilməmişdir.

6.1	D
6.2	C

6.3	Maksimum bal: 2
	2 bal: Doğru, inandırıcı, düzgün mülahizə verilmişdir; Personaj (müəllim) uşaqlar üçün bir nümunə olmalıdır. Müəllimin dediyi ilə etdiyi üst-üstə düşməlidir. Şagirdlər müəllimin hər bir əməlinə diqqətlə fikir verir. Sözü və əməli üst-üstə düşməyən müəllimə etibar, inam, hörmət olmur... 1 bal: Personajın (şagirdin) sözləri düzgün izah olunmuşdur, lakin təqdim olunmuş mülahizələr səthi və sxematikdir – aplikant 2-3 sözlə kifayətlənib.

	0 bal: Aşağıda verilmiş şərtlərdən biri yerinə yetirilib: - Fikir səhv təsbit olunmuşdur. - Cavab verilməmişdir.
6.4	Maksimum bal: 2
	2 bal: Doğru, inandırıcı, düzgün mülahizə verilmişdir; Personajın (şagirdin) mövqeyi təsbit olunmuş və düzgün izah edilmişdir. Aplikant bilməlidir ki, hər bir şagird kiçik bir dünyadır. Bu dünyaya şəfqətli əllərlə toxunulmalıdır. Kiçik yaşlarında alınan zərbə heç zaman yaddan çıxmır. İnsanların gələcək həyatlarında da mühüm rol oynayır. Müəllimlik müqəddəs peşədir, onu hamı bacarmaz... 1 bal: Aşağıda verilmiş şərtlərdən biri yerinə yetirilmişdir: - Personajın (şagirdin) mövqeyi (ifadələrində nə nəzərdə tutduğu) düzgün tapılmışdır və bu hadisənin onun gələcək həyatına necə təsir edəcəyi qeyd edilmişdir, lakin verilmiş mülahizə səthi və sxematikdir; - Təpşırıq şərtinin bir hissəsində yaxşı, inandırıcı mülahizə verilmişdir. 0 bal: Aşağıda verilmiş şərtlərdən biri yerinə yetirilmişdir: - Personajın (şagirdin) mövqeyi səhv təsbit olunmuşdur; - Ümumi mülahizə verilmişdir. - Cavab verilməmişdir.

Riyaziyyat

8	5
9	9
10	5
11	8
12	8
13	9
14	8
15	8
16	5
17	9
18	5
19	8

20	Maksimal bal: 3 3 bal: - Sübut edilib ki, siyirtməyə 20 ədəd karandaş qoymalıyıq. 2 bal: - Müvafiq həll yolu istifadə olunub, lakin məsələdə verilmiş sual üzrə düzgün cavab verilməyib; - Müvafiq həll yolu istifadə olunub və məsələdə verilmiş sual üzrə düzgün cavab verilib, lakin əsaslandırma kifayət qədər deyil. 1 bal: - Məsələnin həllinə müvafiq şəkildə başlanılıb, mühüm bir addım atılıb, lakin davamı lazımı səviyyədə/şəkildə aparılmayıb. 0 bal: - Düzgün cavab verilib, lakin əsaslandırma yoxdur.										
21	Maksimal bal: 3 Cəmi 5, səhv buraxılıb: 1) I. Bölmədə səhvə yol verilib. Olmalıdır: $57057:19 = 3003$ III. Hasil 13-ə bölündükdə səhvə yol verilib. Olmalıdır: $(520 \cdot 65):13 = (520:13) \cdot 65$ Və ya $(520 \cdot 65):13 = 520 \cdot (65:13)$ 2) Sonuncu əməl seçildikdə, səhvə yol verilib. Olmalıdır: Sürət qatarına 7 saat + 10 dəq. lazım idi 3) Sonuncu əməldə böləni seçdikdə, səhvə yol verilib. Olmalıdır: $12 : 2 = 6.$ 4) Sonuncu əməldə əməli seçdikdə, səhvə yol verilib. Olmalıdır: $24 : \frac{6}{4} = 16.$ Aplikant səhvlərdən hər birini tapdığına və düzəliş etdiyinə görə iki-iki "+" alacaq. Aplikantın şagirdin səhvini düzəltməyib, özü düzgün həll etdiyi halda, yalnız bir "+" alacaq. Aplikant şagirdin düzgün yerinə yetirdiyi hər addımı səhv hesab etdiyi halda, topladığı "+" sayı hər dəfə bir "+" azalacaq. Aplikant maksimum 10 "+" toplaya bilər. Qiymətləndirmə toplanan '+'-lərin ümumi sayı əsasında aparılır: <table border="1"> <thead> <tr> <th>Ümumi '+' sayı:</th><th>Qiymətləndirmə</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>9-10</td><td>3 bal</td></tr> <tr> <td>6-8</td><td>2 bal</td></tr> <tr> <td>3-5</td><td>1 bal</td></tr> <tr> <td>0-2</td><td>0 bal</td></tr> </tbody> </table>	Ümumi '+' sayı:	Qiymətləndirmə	9-10	3 bal	6-8	2 bal	3-5	1 bal	0-2	0 bal
Ümumi '+' sayı:	Qiymətləndirmə										
9-10	3 bal										
6-8	2 bal										
3-5	1 bal										
0-2	0 bal										

Təbiətşünaslıq

22	☞
23	♂
24	♂
25	☞
26	♂
27	♂
28	♂

29	5
30	8
31	9
32	8
33	8

Akademik bacarıqlar

Oxunmuş mətnin düşünülməsi

34	8
35	8
36	9
37	8
38	5

Analitik yazı

39.

Maksimal bal: 9
I. Əsaslandırma / arqumentasiya. <i>Yazı işi təqdim olunmuş şərtə uyğundur, müəllifin mövqeyi aydındır, tezis seçilmişdir, müvafiq əsaslandırma təqdim olunmuşdur, əks tezis tənqid olunmuşdur. Müzakirə inandırıcı, adekvat arqumentlər və nümunələrlə əsaslandırılmışdır.</i> 3 bal: Aydın şəkildə bir tezis seçilmiş və şüurlu, ardıcıl və məntiqi arqumentlərlə əsaslandırılmışdır. Gətirilən arqumentlər adekvat nümunələrlə və ya məntiqi müzakirə ilə möhkəmləndirilmişdir. Ardıcıl müzakirə və uyğun nümunələr vasitəsilə əks mövqe və ya məsələnin ikinci həll yolu tənqidi şəkildə qiymətləndirilmişdir. 2 bal: Aydın şəkildə bir tezis seçilmişdir. Arqumentasiya məntiqidir, lakin: ➤ Mövqenin əsaslandırılmasında 1-2 ümumi ifadə yer alır; ➤ Verilən/göstərilən arqumentlərdən 1-2-si səthidir, lakin müzakirə nümunələrlə möhkəmləndirilmişdir; ➤ Əks tezis tənqidi təhlilində gətirilən arqumentlərin və nümunələrin bir hissəsi səthi / ümumi / inandırıcı deyil / bir neçə cümlə ilə məhdudlaşır. 1 bal: Aplikantın seçimi ya oxunur / müəyyən edilir ya da seçilir / hiss olunur. Arqumentasiya qismən məntiqlidir, lakin: ➤ Mövqenin əsaslandırılmasında ümumi ifadələrdən istifadə olunmuşdur;

- Gətirilən arqumentlərin / nümunələrin əhəmiyyətli hissəsi səthidir;
- Əks tezisın tənqidi təhlilində təqdim olunan müzakirə ümumidir / inandırıcı deyil / müvafiq arqument və ya nümunə ilə əsaslandırılmayıb;
- Tezis aydın şəkildə seçilmişdir. Seçimi əsaslandırmaq üçün gətirilən arqumentasiya əsasən məntiqlidir, lakin yazı işində əks tezisın tənqidi təhlili görünmür və ya yalnız əks arqument müəyyən edilmişdir, müzakirə təqdim olunmamışdır.

0 bal:

Aşağıda göstərilən şərtlərdən biri yerinə yetirilmişdir:

- Müzakirə tapşırığının şərti ilə əlaqəli deyil;
- Mövqe seçilməmişdir, mövzuda tapşırıqda göstərilən məsələlər nəzərdən keçirilmişdir / bu arqumentasiya və ya tənqidi təhlil deyil;
- Mövqe seçilmişdir, lakin müzakirə tamamilə yanlış / uyğunsuz / əsaslandırılmamışdır;
- Müzakirə məntiqi və ardıcıl deyil.

Müzakirə zamanı faktiki səhvə yol verildiyi halda, aplikant birinci komponent üzrə 1 bal itirir.

‘Əgər yazı işi birinci meyar üzrə 0 balla qiymətləndirilsə, o zaman digər meyarlar üzrə yoxlanılmayacaq.

III. Mətnin quruluşu.

Yazı işi struktur baxımından düzgündür, fikirlər ardıcıl, nizamlı şəkildə təqdim olunub, yazının / mətnin hissələri məntiqi şəkildə bir-biri ilə bağlıdır.

2 bal:

- Mətn struktur baxımından düzgündür – mətn hissəsində məsələnin qoyuluşu/gətirilişi, müzakirəsi və nəticəsi təqdim olunub; fikirlər ardıcıl şəkildə ifadə olunub, parçalar məntiqi şəkildə bir-biri ilə bağlıdır; abzaslar məntiqi şəkildə ayrılıb. Tapşırığın şərtinin bütün komponentləri təqdim olunub – tezis seçilib, seçim əsaslandırılıb və məsələnin həllinin ikinci mümkün yolu tənqid olunub.

1 bal:

Aşağıdakı şərtlərdən biri yerinə yetirilib:

- Mətnin yalnız iki struktur hissəsi aydın şəkildə təqdim olunub;
- Təqdim olunan müzakirədə məsələnin həllinin ikinci mümkün yolu tənqidi şəkildə qiymətləndirilməyib;
- Mətnin bəzi hissələri tapşırığının şərti ilə məntiqi əlaqədə deyil;
- Bir-iki pasaj mətnin strukturundan kənara çıxıb;
- Təqdim olunan nəticə aydın / birbaşa tapşırıqda qoyulan məsələlərlə əlaqəli deyil / müzakirədən irəli gəlmir;
- Eyni fikir funksiyasız və məna yüklənmədən təkrarlanır;
- Yazı işində abzaslar ayrılmayıb və ya məntiqsiz şəkildə ayrılıb.

0 bal:

Aşağıdakı şərtlərdən biri yerinə yetirilib:

- Yazının yalnız kiçik bir hissəsi müzakirəyə həsr olunub (bir neçə cümlə, kiçik bir abzas və s.);
- Fikirlər və mətnin əksər hissəsi bir-biri ilə və tapşırığın şərtləri ilə məntiqi əlaqədə deyil;
- Yazıda mətnin yalnız bir struktur hissəsi təqdim olunub;
- Mövqe 1-2 cümlə ilə müəyyən edilib, lakin yazı işində məsələnin müzakirəyə çıxarılması

/ qoyuluşu görünmür;

- Bir neçə pasaj yazının strukturundan kənara çıxıb.

III. Üslub, leksika

Fikirilər aydın və dəqiq ifadə olunub, mətn leksik baxımdan zəngin və üslubca düzgündür, leksika qoyulmuş məsələyə uyğundur.

2 bal:

- Yazı işində bir-iki əhəmiyyətsiz üslub xətası var, mətn leksik baxımdan zəngindir, fikir aydın və səlis şəkildə ifadə olunub, mövzuya uyğun leksika və üslubdan istifadə olunub.

1 bal:

Aşağıdakı şərtlərdən biri yerinə yetirilib:

- İşdə bir neçə üslub xətası var. İstifadə olunan leksika və üslub əsasən mövzuya uyğundur.
- Mətn leksik baxımdan kasaddır, lakin istifadə olunan leksika və üslub əsasən mövzuya uyğundur.

0 bal:

Aşağıdakı şərtlərdən biri yerinə yetirilib:

- Mətn leksik baxımdan kasaddır;
- Üslub xətalılarına yol verilib;
- Yazı işinin müəyyən hissəsi üslub baxımından natamamdır;
- Uyğunsuz leksika / üslubdan istifadə olunub.

IV. Sintaksis, morfolojiya, punktuasiya

Mətn müasir ədəbi dil normalarına uyğun hazırlanmışdır.

2 bal:

- Bir-iki orfoqrafik-morfoloji və ya punktuasiya səhvi buraxılmışdır, **sintaksis səhvi buraxılmamışdır**, müasir ədəbi dil normalarına riayət olunub.

1 bal:

- Beşdən çox olmayan sintaksis, orfoqrafik-morfoloji və ya punktuasiya səhvləri buraxılmışdır;

0 bal:

- **Altı və ya daha çox** sintaksis, orfoqrafik-morfoloji və ya punktuasiya səhvləri mövcuddur; işdə müasir ədəbi dil normaları pozulub.

Yazı işi yoxlanılmayacaq, əgər:

Aşağıdakı şərtlərdən biri yerinə yetirilmişdirsə:

- Aplikantın şəxsiyyətinin müəyyən edilməsinə imkan verən məlumatı ehtiva edir – ad və soyad (həqiqi və ya uydurma), ləqəb, imza və s.
- Elə əl yazısı ilə yazılıb ki, oxunması mümkün deyil.

Yazı işi ən azı 120 sözdən ibarət olmalıdır. Əks halda, yazı işi yalnız I meyar üzrə yoxlanılacaq.

- Düzgün cavabla yanaşı namizəd səhv cavabı da qeyd edərsə, bu zaman o, 0 bal ilə qiymətləndiriləcək;
- Azərbaycan dili və ədəbiyyatı fənnindən tapşırıqları cavablandırarkən müasir Azərbaycan ədəbi dilinin normalarını pozsanız, balınızdan kəsiləcək.